ستانداری جیهانی شیعرو زیکری قەوزەکان … بابی ئاکرێ

بە گشتی پێشەوا کاکەیی خۆی پێناساندووین لە ڕێگای ستایڵ و بابەت و بیرکردنەوەو خەونەکانی خۆیەوە؛ بە بڵاوکردنەوەی شیعرگەلێکی زۆری نێو زۆربەی بڵاوکراوەکان، ئیدی پەیوەندی خوێنەر و دانەریش هەر لەم ڕێیەوە دەبێت و چ پێویست بە ناسینی شەخسی ناکات بۆ خوێندنەوەی شیعر، یان تێکەڵکردنی ژیانی تایبەتی و ناسینی تاکەکەسی بۆ هەڵسەنگاندنەکان، لەبەرئەمەیە هەمیشە دەبێت فاکتەرە نامەوزوعیەکان بخرێنە دەرەوەی خوێندنەوەو لێکدانەوەی شیعر، نەك وەك ئەوەی پاشکۆیەکی ئەدەبی و هونەری دەیکات! تا بابەتی خۆیان و هاوەڵەکانیان وەستا بێت بابەتی کەسانی تر دانابەزێن، یان تەنانەت لێکۆڵینەوەی داواکراو لەسەر شیعری سادەی کەم بەهرە بڵاودەکەنەوە تەنیا چونکە شاعیرەکەی لێیانەوە نزیکە، تەنانەت گەر بشگاتە 6 بەش و 3 بەش.

لە حاڵی پێشەوا کاکەییدا شتەکان جیاوازترن، بە گشتی گەر شیعرەکانی پێشەوا کاکەیی بخوێنینەوە دەبینین شتگەلێکی زۆری دەچێتەوە سەر رەوتی گشتی نووسینی شیعری ئەمڕۆ، کە دوو دەردی کوشندەی (راستەوخۆیی) و (زمان سادە) مۆرکداریان دەکات، هەر لە شیعرەکانی:

– شیعری منداڵەکان (ماڵێك لە ئاسمان)و (ماڵپەڕی قەڵادزێ)
– شیعری سێ کورتە شیعر/ تاوڵە (ئەنجومەنی ئەدەبی بۆکان)
– شیعری ئەنفال نەکرام (ماڵپەڕی قەڵادزێ)
بۆ نموونە تیایدا دەڵێت:
من چلۆن نەگریم بۆ منداڵیم
– – شیعری (منی هیچ) دەنگەکان
بە نموونە تێیدا دەڵێت:
بۆ بینینی شتە هیچەکان..
منی هیچ..
لێرەکانێ..
منێکم هیچ،
لە توێکڵی تووری فساو… تاد

بەڵام ئەوەی ئەم شیعرەی دەمانەوێت لەسەری بدوێین (زیکری قەوزە) ی جیاکردووەتەوەو لە شیعرەکانی تری و وامان لێدەکات بە چاوێکی جیاوازەوە تەماشای بکەین ئەو ستانداره جیهانییەیە تێیدا شاعیر بە

ئەزموون و قەناعەتی خۆی پێی گەیشتووەو ویستویەتی خۆی لە (باو)ی بێتاقەتکەر رزگار بکات، کە دەتوانین هەندێك لە درەوشانەوەکان لەم خاڵانەدا چڕ بکەینەوە:

1- دوورکەوتنەوەی شاعیر لە بەکارهێنانی خودو موعاناتەکانی وەکو پاڵەوانی ناو شیعرەکە، تەنانەت راناو و ئاوەڵناوی (من) و (م) لەو شیعرەدا نابینرێت، ئەمەش مەوزوعییەت و بە جیهانیبوون و شاعیربوونی شاعیر دەردەخات، بەوەی زمانی راستەقینەی شیعری کەشفکردووە، لە ڕێگای زمانی شتەکانەوەو لێسەندنەوەی سیفەتەکانی مرۆڤ و بەخشینی بە شتەکان بە شێوەیەکی سەرکەوتوو، سروشتیش لەم بارەدا کەرەسەو کانێکی بە بەهاو دەوڵەمەندە بۆ شاعیر.

2- بە جیهانیبوون لە ناوەڕۆکی شیعرەکەدا دەبینرێت، بەوەی خاڵە هاوبەشەکانی هەندێك لە کێشەو ململانێکانی هەموو مرۆڤایەتی تێدا چڕ کراوەتەوە، بۆ ئەوەی گرێدراو بێت بە پارچە زەوییەك یان زمانێك یان رەگەزێکی دیاریکراو، هەروەها بە زمانێکی ناراستەوخۆ مانایان لە خۆ کردووە، واتە دوورکەوتنەوە لە 2 دەردە کوشندەکەی شیعر بە روونی هەستی پێدەکرێت: بەکارنەهێنانی(راستەوخۆیی) و (زمانی سادە).

3- تازەگەریی لە دارشتن و دۆزینەوەی سەرچاوەی تر بۆ هەڵقوڵینی بەهرەی شیعر، وەك کارکردن لەسەر توخمەکانی سروشت، بەکارهێنانی قەوزەو جیهانی قەوزە بابەتێکی تا رادەیەك نوێیە لە شیعری کوردیداو لا دانێکە لە رەوتی باوی زۆرینە.

4- وەك ئامانج و مانا تا ئەوپەڕی توانا جەنگانە لەگەڵ هێزی شەرەنگێزی ناخی مرۆڤەکان و دیوە رەشەکانی مرۆڤایەتی و هاندان و تیشکخستنە سەر لایەنە پۆزەتیڤەکانی دەروونی ئارام و فەراهەمهێنانی ژینگەی بەختەوەرە. وەك بوغزاندن و قێزەونکردنی (زمانلوسی، بوهتان، دەبەنگیی، ئیرەیی و دەمەقڵە…) لە بەرانبەریشدا قەوزەی ناشرین لای نەفامان زۆر جوانە بە کردارەکانی کە چڵک و گوناهـ و جانەوەران و لێڵی زێنگاو لە خۆ دەگرێت تا ئاوێکی سازگارمان پێشکەش بکات شیاوی خواردنەوە بێت.

5- لەم شیعرەدا شوبهاندن و هونەرەکانی رەوانبێژی سەرکەوتووانە بەکارهێنراون، لە داڕشتنی وێنە شیعریەکان بە هەردوو رووە مەجازی و واقیعیەکەیدا، بۆ نموونە ریش هێشتنەوەی قەوزە، هەم لە واقیعدا درێژبوونەوە هەیە لە دامین و چمکی قەوزەدا و هەم گونجاوە شوبهاندنی بە ریش. بەو مانایەی خەمبارییشە بۆ ئەم هەموو نەهامەتی و ناجۆریەی لە دەوروبەردا روو دەدات.

.